

to je tudi lahko mogoče, ker ljudstvo ne razume pomena volitev in se ne zaveda svojih pravic. Sedanji, zlasti starejši generaciji ni pomoči, pač pa naj pride pomen volitev in njih velika važnost bodoči generaciji v meso in kri." Tako mi je pravil učitelj.

Po natanko določenih, deloma kompliciranih pravih pozna vsak učenec in vsaka učenka svojo aktivno in pasivno volilno pravico v različne šolske skupine, ki imajo svoje natančno določene dolžnosti in pravice. Z lepšim vedenjem in z večjo marljivostjo se poveča učenčeva pasivna volilna pravica, z lenobo ali pa s slabim vedenjem pa lahko izgubi celo aktivno volilno pravico, kar pomeni najhujšo kazen, ki jo določa disciplinarni senat, ki sestoji iz prosto voljenih učencev in učenk.

Da pridejo učenci snažni v šolo in o pravem času, da se lepo vedejo po poti, pred ukom in po uku, da imajo svoje reči v redu, da so točni pri nalogah, pismenih in ustnih, za red in snago v šolskih prostorih itd., za vse to skrbijo posebni prosto voljeni odseki. Nadalje imajo po gotovem redu določeni učenci še druge vsakdanje skrbi. Eden napiše na pripravljeno tabelo smer vetra, drugi stanje vode v potoku, tretji opazuje toplomer, še drugi tlakomer, oblake, padavino itd.

Iz različnih tabel, ki so vsakemu pristopne, je vsak dan razvidno, kako stoji poedini učencev glede svojih volilnih pravic, ima li upanje, da dobi v doglednem času s trajno marljivostjo in lepim vedenjem rdečo piko, kar pomeni zvišanje pasivne in aktivne pravice, ali je pa v nevarnosti, ako se naglo in korenito ne popravi, da dobi črno piko, kar pomeni izgubo tudi aktivne volilne pravice. Priznati moram, da sem videl samo tri do štiri črne velike pike, pa precej rdečih. Tudi ta najvažnejša tabela visi na steni in jo vodijo učenci sami, zakaj oni imajo tudi prostovoljno izpraševalno komisijo za tiste učence, ki se popboljšajo, in ki se oglašijo k izpitu iz kakega predmeta, v katerem je kateri zaostal.

Ko zvonček pozvoni, vstanejo učenci sami in odmolijo. Na to šele vstopi učitelj v šolo, a učenci ga pozdravijo z reko: „Ne sodi človeka po njegovi obleki, ampak po njegovem dejanju!“

Ta pozdrav je uvedel zaradi tega, ker se nekateri norčujejo iz hrvaške dece v borni platneni obleki s srjaco vrhu hlač in se čuti ta dobra deca nekako ponižana napram drugim ljudem. Da se tej dobri in jako nadarjeni deci povzdigne samozavest, je uvedel njih dobri učitelj ta pozdrav, sicer malo dolg, pa jako umesten tudi za druge šole.

Človek bi sedaj vzkliknil: „To je pač lepo za učitelja, če učenci sami za vse skrbijo!“ — Toda treba je neumorne delavnosti od strani učitelja, ako hoče, da redno deluje ves ta vzorni, pa komplicirani sistem. Ugajal bi gotovo vsakemu, toda marsikdo bi ne bil kos tako napornemu delu, dasi bi človek mislil, da je narobe res.

Ogledal sem si zvezke. Prva risba: lep grozd kraljevine (bil je čas trgatve), druga risba: sočna breskev ali kar cela vejica. Spisje prva naloga: Kaj se mi je danes sanjalo? Tudi drugi naslovi so vzeti iz vsakdanjega življenja. Ekскурzije so na dnevnem redu z vsemi učenci (104). Telovadi tudi z vsemi skupno kje na kakem pašniku ali pa v gozdu. Telovadnica mu je narava, a telovadno orodje so mu pečine in drevje. — Napravljiva tudi daljše ekskurzije. Lani je bil z učenci v Varaždinu, dve uri vožnje po železnici. Prihodnjo pomlad gre z vsim razredom v Zagreb, kjer misli ostati tri dni. Denar za vožnjo, 70 krajcarjev za učence, ima že večinoma nabran, prenočišče bo dobil v kakem preskrbovališču, a hrano bodo učenci sami zaslužili z gledališkimi in telovadnimi predstavami.

Mladi mož je dober lovec, vztrajen hribolazec, je risar, pevec in muzik, pa navdušen Hrvat. Nekateri ga imajo na sumu, da je socialni demokrat. „Pa nisem,“ mi je trdil, „pač pa sem Starčevićanec z dušo in telesom.“ Kot tak ima mnogo mogočnih nasprotnikov, ki so že uvaževali njegovo kazensko premostitev kot političkega nasprotnika. A ko jim je povedal, da ljubi celo svojo hrvaško domovino, premostitev s kraja v kraj mu ni kazni, hrvaški narod biva na vsi hrvaški zemlji, a on bo delal zanj z vsemi močmi, pa naj bo to na severu ali na jugu. Kakor je skrben človek vedno pripravljen na smrt, tako ima tudi on svoje reči vedno v redu, da lahko odpotuje vsak dan, vsako uro na nakazano mu novo mesto. In ko

so videli, da mu s tem ne morejo do živega, so ga pustili v Lepoglavi.

Tudi ta vzoren in nad vse požrtvovalen učitelj se mora torej dosti boriti deloma z hudobno, deloma z nevednostjo. V nekem kotu sem videl kakih 50 še novih, a deloma zarjavelih skledic, kakršne imajo vojaki za svojo menažo. Skrbni učitelj je hotel preskrbeti svojim ubožnim učencem za zimo šolsko kuhinjo, a nekateri oholi selski velikaši so vedeli ustaviti in preprečiti vse velikodušno in požrtvovalno delovanje učiteljevo, češ, mi nismo nikaki bebrači, da bi hodila naša deca jest v šolo kakor cigani. —

Gospodinji mu njegova mati. Ko mi jo je predstavil, sem ji čestital, da je vzgojila svojemu rodu takega sina. „Pa je tudi zločest!“ mi odgovori mati. Na moj začuden pogled nadaljuje: „Ženiti se noče!“ — Ko sva bila zopet sama, mi pravi: „Moja mati bi tako rada, da bi se oženil, pa kaj, ko ne poznam nobene take, časa pa tudi nimam, da bi si katero poiskal. Ko smo bili hrvaški učitelji v Ljubljani in v Postojni, mi je tam hčerka nekega krčmarja res prirasla k sreči, a takrat ni bilo časa, da bi se bila natančneje izpoznala, sedaj imam pa še manj časa in prilike, da bi se peljal tja. Ne morem torej ustreči materini želji. Za ženo bi pa najraje dobil Slovenko.“ —

Republika v Lepoglavi je res jako zanimiva, in priporočal bi vsakemu kolegu, ki ima priliko, da si jo ogleda, zlasti pa to priporočam cenjenim kolegijam. Morebiti bi se pa le uresničila vroča želja Peršetove matere!

Splošni vestnik.

Pozor. Vse pospeševalce družbe sv. Cirila in Metoda prosimo ponovno in nujno, naj svojih pokroviteljnih, prispevkov za obrambni sklad, podružničnih članarin in zbirke iz nabiralnikov ne pošiljajo potom časopisov, marveč naravnost vodstvu naše družbe. Za vse te dohodke se vodijo tu posebne knjige. Darov izkazanih po listih, ne moremo zasledovati, pa če bi jih tudi imeli v evidenci, pridemo z računi navzkriž, ker bi se absolutno ne vjemalo pavšalno izkazane zbirke po listih, na drugi strani pa obrambni sklad, nabiralniki itd. — Prosimo!

Mednarodna razstava najnovjših iznajdb se vrši na Dunaju l. 1911.

80.269 K čistega dobička je imela loterija na korist „Südmarke“.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Razstava srbskih žen v Pragi.** Srbske rodoljubkinje prirede meseca aprila razstavo ženskih ročnih izdelkov v Pragi. Razstava bo obsegala vezenine, pletenine, pred vsem pa srbske narodne noše.

○ **Poljska republika „Missoes“** v Južni Ameriki, katere glavno mesto je Porto Victoria da Uniao, se razprostira od reke Ignas v Braziliji do argentinske meje. Prebivalcev šteje okrog 40.000, torej približno toliko kakor naša Ljubljana. V novi državi je 35.000 Poljakov in Businov. Od teh jih živi okrog 15.000 v najbogatejši naselbini Lucena.

Razgled po šolskem svetu.

— **Pravno fakulteto** v Cetinju hoče ustanoviti knez Nikola. Bila bi to ne toliko znanstvenega, kolikor praktičnega pomena: vzgojevati in izobraževati državi upravne uradnike. Predavalo bi se: narodno gospodarstvo, upravno pravo, kazensko pravo, sodni red in državno pravo. Slušaletji bi smeli biti državni uradniki, ki so dovršili najmanj nižjo srednjo šolo. Profesorje bi poklicali iz Rusije.

— **Zadružne šole.** Strokovne šole za združništvo spadajo med najmlajše učne zavode, a vendar se širijo z veliko naglico, kar dokazuje, kako veliko moč že ima združništvo. V zadnjem času se je ustanovila združna šola v Ljubljani, v Belgradu, na Dunaju in na Finskem. Posebno praktična se nam zdi ureditev slednje — finske zadružne šole. Ta obsega več oddelkov. V prvem oddelku se predava splošna združna teorija in združno pravo. Teh predavanj se udeležujejo obiskovalci cele šole. Nadalje obstoje trije specialni oddelki: oddelk za voditelje mlekarin, pouk traja tri tedne; za knjigovodje rafajzenovk, pouk traja dva tedna; oddelk vodje konsumnih (nakupnih in prodajalnih združenj), pouk traja 6 tednov. V prvem oddelku traja pouk dva tedna. Sicer je učna doba jako kratka, a se bo bržkone tekom let razširila. Sedanja učna doba je veljala za prvi tečaj, ki se je vršil zadnje jeseni in ki se ga je udeležilo 109 oseb.

— **Nemški socialni demokratje proti „Schulvereinu“.** Socialno-demokratski „Nordböhmischer Volksblatt“ prinaša članek, v katerem pravi, da je „Schulverein“ nemško bojno,

a ne kulturno društvo. Zato ne morejo socialni demokratje sodelovati pri takem društvu, ki zasleduje raznarodovalne smotre. — To je pametna beseda!

— **Privatne poljske gimnazije na Ruskem.** Poročajo, da predloži rusko naučno ministrstvo gosudarstveni dumi zakonski načrt, s katerim bo snovanje privatnih poljskih gimnazij dovoljeno.

— **Profesor Wahrmond** namerava bodoči poletni tečaj predavati na nemški univerzi v Pragi cerkveno pravo.

— **Graško vsehšolsko** je v letošnjem zimskem tečaju obiskovalo 2074 slušateljev in slušateljic. Delovalo je na vseučilišču 92 profesorjev (med njimi 21 izrednih), 140 docentov, 44 asistentov in 10 demonstratorjev.

— **Staavka na belgrajskem vseučilišču.** Na tehnični fakulteti belgrajškega vseučilišča so slušaletji stopili v stavko, in sicer zaradi profesorja Svetozora Zorića, ki je med dijaki skrajno neprijubljen. Dijaki so zahtevali od akademičnega senata, naj Zorića oddalji s fakultete in na njegovo mesto zopet pokliče prejšnjega, dijakom priljubljene profesorja Joco Stankovića. Ker akademski senat ni ugodil tej zahtevi, so dijaki jeli stavkati.

— **Hrvaški jezik** se bo učil s početkom novega leta 1910/11 na vojaških akademijah.

— **Šolski praznik v čast Sreću Jezusovemu na Hrvaškem.** Načelnik naučnega oddelka, dr. Milan Amruš, je izdal odredbo, s katero določa, da se na vseh hrvaških katoliških šolah 3. junija 1910 praznuje v spomin desetletnice, ko je hrvaška katoliška mladina poklonila Leonu XIII. album s 60.000 podpisov in zlato srce v znamenje njene posvetitve sreću Jezusovemu. Veroučiteljem se nalaga, da mladini razložijo pomen tega dneva.

— **Prvi češki doktor gozdarstva.** Na poljedelski visoki šoli na Dunaju je bil te dni promoviran za doktorja gozdarstva Josip Sigmund, gozdar kraljevskega mesta Plznji. To je prvi češki doktor gozdarstva.

Z gospodarskega polja.

— **Dunajska trgovska akademija** priredi meseca maja poučno potovanje po Dalmaciji, Bosni in Hercegovini, ki bo trajalo 10 dni. Tega potovanja se udeležijo zastopniki vseh avstrijskih trgovskih zbornic.

— **VIII. avstrijski vinorejski shod** se vrši od 5. do 10. sept. 1910 na Dunaju. Istočasno in v zvezi s tem shodom prirede na Dunaju mednarodno razstavo vinogradniškega orodja, strojev in kletarskih potrebščin. Priredili se bodo tudi strokovni izleti. Kongresna pravila so začeli razpošiljati te dni in bomo po potrebi še poročali o podrobnostih. Kdor želi kakih pojasnil glede teh prireditev, naj se obrne na poslovodjo gospoda Francu Wenischa, Krems ob Dunavu.

— **Koliko vina** so pridelali po vsem svetu l. 1909? O tem govore sledeče številke: Francoske dežele 63 milijonov hl, Italija 41 milijonov hl, Avstrija 4-5 milijonov hl, Portugalsko 3-1 milijonov hl, Rusija 2-4 milijonov hl, Čile 2-3 milijonov hl, Grško 2-2 milijonov hl, Ogrsko 1-92 milijonov hl, Nemčija 1-9 milijonov hl, Rumunsko 1-7 milijonov hl, Turčija 1-5 milijonov hl, Zedinjene države 1-5 milijonov hl, Bulgarsko 1-2 milijonov hl, Argentinijska 1-1 milijonov hl, Švica 1-0 milijonov hl, Srbija 0-65 milijonov hl, razne države 1 milijon hl. Skupaj torej okroglo 130 milijonov hl.

— **Zavarovanja proti posojilnim izgubam.** Na Angleškem so pokusili uvesti zavarovanje proti izgubam, ki se dogajajo pri posojevanju (kreditiranju).

— **Na kakšno razdaljo** je saditi sadno drevje? Jablane in hruške naj se sade na vrtu po 8, v sadovnjakih, na polju, ob cestah in po travnikih po 10 m narazen, črešnje po 8—10 m češplje in slive po 6 m, orehi po 15 do 20 m.

Raznoterosti.

× **Kaj se je zgodilo v nekdanjimi voditelji Burov?** Prezident Pavel Krüger leži na pokopališču v Pretoriji, Jakob Steyn, zadnji predsednik Oranije — republike živi s svojo ženo na svojem posestvu blizu Bloemfonteina. Kristjan Dewet je postal poljedelski minister v sedanji koloniji Oranije in je jako bogat. Govore, da je uplenil neko angleško vojno blagajnico in zakopal denar, ki so si ga razdelili takratni voditelji. Piet Cronje, slavni junak, zmagovalac pri Magersfonteinu, se je pustil po končani vojni najeti od Barnuma, s katerim je potoval po svetu in uprizarjal v njegovem cirkusu boje med Angleži in Buri. Tako nizko ni padel noben med burškimi voditelji, niti navadnih Burov ni mogel za drag denar pridobiti Barnum. Louis Botha in Jan Smuts pa sedita v transvalskem ministrstvu, prvi postane gotovo še ministrski predsednik, drugi ima pa tudi lepo bodočnost pred sabo, saj ima komaj 40 let. Tako je dokazano, da je tudi junaštvo — napredaj!

× **1400 milijonov za ustanove.** Kakor poročajo iz Novega Jorka, znaša vsota Rockefellerjevih ustanov za dobrotelne namene 1400 milijonov kron.

× **Kruh iz bombaževga semena** prično peči v Ameriki. Obrtna zbornica v Chikagi je te dni preiskovala iz bombaževga semena pečen kruh in se prepričala, da je bil po desetih dneh še vedno svež in sladak. Bombaževa moka se bo prodajala po 1/2 centa funta; torej bo jako poceni.

× **Dohodki japonskega cesarja.** Civilna lista japonskega cesarja znaša 6 milijonov kron letno. Razentega pa dobiva še dva milijona letnih obresti od onih 40 milijonov, ki mu jih je podaril narod. Cesar ima še nadalje letno en milijon kot dohodek od svojih lastnih imetij, ki jih cenijo na 20 milijonov, a dva milijona od gozdov, ki so vredni baje dve milijardi. Na ta način dobiva rumeni cesar na leto 11 milijonov kron. Če pa pomislimo, da je v japonski cesarski hiši več kot šestdeset članov, ki jih mora cesar kot glavar prerediti, je jasno, da on kot glavar ne stoji presijajno.

× **Koliko je Židov na svetu.** Znameniti semitolog, petrograjski prof. Chrošču, je izdelal točno statistiko Židov. Po tej statistiki je na svetu 11,681.000 Židov. Od tega odpada na Evropo 8,748.000, na Ameriko 1,556.000, na Afriko 354.000, na Azijo 342.000, na Avstralijo 17.000. Od evropskih držav so najbogateje z Židi: Rusija s 5,100.000, Avstro-Ogrska s 2,100.000, Nemčija s 600.000. Balkanske dežele s 400.000, Belgija in Holandija imata skupno 105.000, Francoska 80.000, Italija 40.000, Anglija ima le malo Židov.

× **Kardinalski kolegij** šteje sedaj namesto 70 le 53 kardinalov. Od teh je 6 kardinalskih škofov, 42 kardinalskih duhovnikov in 5 kard. dijakonov. 32 kardinalov je Italijanov. Avstro-Ogrska ima 6, Francija 3, Nemčija 2, Španija 4, toda samo dva sta v Spaniji, dva sta v Rimu (med tema je Merry del Val), na Portugalskem, v Avstraliji, Sev. Ameriki, Juž. Ameriki, na Irskem in v Belgiji, je po 1. Najdlje časa je kardinal Oreglia, ki le dobil rdeč klobuk že pod Pijem IX, 38 kardinalov je imenoval Lev XIII., 14 Pij X. Po starosti je najstarejši dunajski Gruscha (90 let) in najmlajši Skrbenský (46 let). Kakor se vidi, so tri petine Italijani. Ker bo v prihodnjem konsistoriju imenovanih več italijanskih kardinalov, je skoraj gotovo, da zmaga pri prihodnjih papežkih volitvah Rampolla, če bo še živ!

× **Garderoba papeževa.** Med vsemi evropskimi vladarji ima papež Pij X. najbogatejšo in najdragocenejšo garderobo. Vse obleke so posute z dragimi kameni. Posebna čreda pedesetih ovac daje volno za papežve obleke. Prstanov ima izredno mnogo in marsikateri med njimi reprezentuje precejšnje imetje. Kristus ni imel toliko oblek, njegovi namestniki pa izdajajo ogromne vsote za zunanost.

× **Novi nuncij na Dunaju.** Sedanji nuncij na Dunaju, Granito di Belmonte, si je omajal svoje stališče s svojim nesrečnim vmešavanjem v Wahrmondove afere. Granito postane kardinal in njegovo mesto doseže znani benediktinski pater prof. Galen, spovednik prestolonaslednika Fran Ferdinanda. Tako poročajo nekateri nemški dunajski listi.

× **Stopettisoč štirinosemdeset frankov za roko delavca.** Steklarskega delavca Charlesa iz Jumeta je prišla lokomotiva, ko je šel preko proge, in mu je odtrgala roko. Ker se je dokazalo, da Charles ni ponesrečil po lastni krivdi, je tožil državo za odškodnino; in ker je v tvornici stekla služil 600 frankov, mu je sodnja v Charlerouju pripoznalo odškodnino od 105.084 frankov.

× **3000 otrok podvrženih.** Ravnatelj najdeniščnice v Chikagi je nedavno izjavil, da je v mestu ravno 3000 zakonskih mož, ki se kratkočasijo s tujimi otroki. Vsako leto vzame 250 žen, ki jim priroda ne dovoli materinstva, dojenčke iz najdeniščnice, da tako napravijo otrok željnemu možu očetovsko veselje. To se zgodi vselej takrat, kadar je mož na kakem daljšem potovanju. Seveda se ga že prej primerno opozori na veseli dogodek. Kadar se vrne, pa dobi malega kričarja, dečka ali deklico, kar si je bolj želel, saj v najdeniščnici se lahko izbira. In srečni oče je ves vesel, da je ženka srečno prestala težavno uro. V Chikagi je neki milijonar, ki ima dva taka otroka, ki je nanj jako ponosen. Vodstvo najdeniščnice seveda ne izdaja tajnosti, ker ve, da pride na ta način do sreče marsikaj otrok, ki bi bil sicer siromak vse svoje življenje.

× **Zemlja v svoji notranjosti.** V bližini Paruševice v pruski Šleziji je bila do nedavna najgloblja jama, zvrtna v zemljo. Globoka je bila 2003 m. Pred letom so nameravali blizu Czuhowa v Šleziji izdolbiti jamo, ki bi bila 2500 m globoka, izvrtali pa so samo do 2239-7 m. Zanimivi so zlasti podatki o gorkoti v zemlji. Dokazalo se je, da je v globočini 500 m 26-3, v globočini 1000 m 40, 1500 m 68-4, 2000 m 78-3 in v največji globočini 2221 m 84-4 stopinj Celzija. V globočini od 40 m naprej je stala v izdolbini voda, dočim je v največji globočini do 19 m nekakšno mastno blato.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!